

A GYŐZELEM NAPJÁNAK MÁSODIK ÉVFORDULÓJÁRA

A Vörös Hadsereg hadműveletei 1945. évben

Előzmények.

EZERKILENC SZÁZNEGYVENNÉGY januárjában a Vörös Hadsereg a Dnyeper vonalából indult támadásra és tíz hatalmas csatában győzedelmeskedve, az év végéig felszabadította az egész Szovjetuniót, a Balti államokat és Délkelet-Európa legnagyobb részét. Ugyanekkor a nyugaton partraszállt szövetségesek a Rajna vonalában és a Pó völgye előtt állottak, miután sikeresen elhárították a németek nagyszabású ardennesi ellentámadását.

1944-ben a demokratikus népek megteremtették a végső győzelem alapfeltételeit. Nem volt többé vitás, hogy Németország leverése már csak rövid idő kérdése. A szövetségesek arcvonalai olyan közel állottak egymáshoz, hogy ezáltal megfosztották a német haderőt a belső vonalon való szabad mozgás lehetőségétől, más szóval attól, hogy erői túlnyomó részét az egyik ellenfél ellen összpontosítva, arra csapást mérjen, mialatt a másik ellenféllel szemben kisebb erőkkel a területfeladás és halogató harcok módszerét alkalmazza.

A keleti arcvonal helyzete 1945 januárjában.

A Vörös Hadsereg 1945 január 1-én nyolc hadseregcsoportha tagozódott. Északon Bagramian marsall Rigától keletre a kurlandi zsákba zárt és szárazföldi összeköttetéseitől elvágtat német erőket szorította egyre szűkebb térre. A keletporosz határon, a Nyemen vonalában, Csernyakovszki marsall csapatai állottak, míg Rokosovszki marsall Varsótól északkeletre csatlakozott hozzájuk. A Visztula vonalán Varsó előtt és attól délre Zsukov hadseregcsoportha, tovább a Visztula déli kanyarodójáig Konyev marsall erői vonultak fel.

A négy utóbbi hadseregcsoportha a Magyarországon területén harcoló erőkkel Petrov marsallnak a Kárpátokban előnyomuló egységei kötötték össze. A Dunamedencében Malinovszki hadseregcsoportha keletről és észak felől, Tolbuchin hadseregcsoportha pedig nyugatról tartotta körülráva Budapeestet. Tolbuchin további erői a Balaton mentén a Dráváig, majd keletre kanyarodva, a Dráva mentén a Dráva-torkolatig állottak, ahol Tito marsall felszabadító hadseregével tartották az összeköttetést.

Hadműveleti tervek.

A Szovjetunió hadereje tehát két nagy csoportra oszlott: a főerőt a Kárpátoktól északra bevetett négy hadseregcsoport képezte, melyeknek feladata a Visztula vonalán való áttörés és a Varsó—Posen—Küstrintengely mindkét oldalán Berlinre való támadás volt. Malinovszki és Tolbuchin hadseregcsoportjainak feladata volt a Duna két oldalán Bécs, majd tovább a Csehmedence és Alsó-Ausztria irányában való előretörés.

Északon a támadás súlya elsősorban *Zsukov* hadseregére nehezedett. Az ő erőinek kellett az áttörést és Berlinnek a legrövidebb vonalon, arctámadással való elérését kierőszakolniok. Ezen a vonalon volt várható a legnagyobb német ellenállás.

Zsukov hadseregcsoportjához szorosan kapcsolódott *Konyev marsall*, akinek *Zsukov*val együttműködve a Kárpátok és az Oriás-hegység vonalától északra Szilízián keresztül kellett Berlinre törnie.

A *Rokosovszki hadseregcsoport* feladata a középén elért eredmények északi irányban való kiszélesítése és az orosz északi szárnyal szembenálló német erőknek a Keleti-tengerhez való szorítása volt. A *Rokosovszki*-csoport déli szárnya szorosan együttműködött *Zsukov* erőivel, egyben biztosította a támadás fősúlyát viselő *Zsukov* hadseregcsoport északi oldalát.

A *Csernyakovszki hadseregcsoport* feladata volt a *Rokosovszki* hadseregcsoporttal együttműködve a Visztulától keletre harcoló német erők körülzárása és megsemmisítése.

Áttörés a Visztulánál.

A Kárpátoktól északra álló erők január közepén indították meg nagyszabású támadásukat. Ennek kapcsán *Zsukov* csapatai a Visztula nyugati partján birtokukban tartott hídfőkből több mint 100 kilométer szélességben áttörték a német védőállásokat és nagy gyorsasággal nyomultak előre nyugati irányban. A csapatok napi 40 kilométeres átlagmenetteljesítménnyel közeledtek a lengyel—német határ felé. A támadás első napjaiban *Rokosovszki* és *Zsukov* marsall belső szárnyának csapatai északról és délről előretörve, Modlinnál, Varsótól északnyugatra találkoztak és ezáltal Varsó körülzárása teljessé vált.

Rokosovszki csapatainak zöme nyugati szárnyal a Visztulára támaszkodva, egyenesen északra, a Visztula torkolata irányában tört előre, hogy a kelet-poroszországi német erőket a német zömthől elvágja.

A támadás tizedik napján *Zsukov* hadseregcsoportja eléri a lengyel—német határt, *Konyev* pedig *Krakkó* és *Oppeln* elfoglalása után *Breslautól* északra hídfőt foglal el az *Odera* nyugati partján. Ugyanekkor *Rokosovszki* csapatai *Danzigtól* keletre, *Elbingnél*, eléri a Keleti-tengert.

Rokosovszki és *Csernyakovszki* erői fényesen megoldották azt a feladatot, amely az első világháborúban, 1914-ben, a cári Oroszország hadereje számára katasztrófát, a németeknek pedig *Tannenbergnél* óriási győzelmet hozott.

A gyors előnyomulás közben igen sok német helyőrséget zárnak körül a szovjet erők; így Thornt és Posent, valamint a Keleti-tengernél Elbinget.

Hadműveletek német területen.

Február elején Zsukov hadseregcsoportja, amely húsz nap alatt 400 kilométer térféréssel a hadtörténelem egyik legnagyobb hadműveleti teljesítményét mutatta fel, Pomeránia és Brandenburg területére mélyen behatolva, Küstrin és Frankfurt előtt állott. A Frankfurt és Küstrin közötti Odera-vonal fedezi a Berlinhez vezető legrövidebb utat. A német ellenállás Zsukov csapataival szemben egyre erősebbé és elkeseredettebbé vált. Küstrin és Frankfurt előtt nagy páncélos csata dült. Január 25-én Hitler általános népfelkelést hirdet, amely 18 évtől 60 évig minden épkézláb emberre kiterjedt.

Egyidőben Konyev marsall csapatai mélyen behatoltak a sziléziai iparvidékre és már 200 kilométeres arcvonalon felzárkóztak az Oderára. Északon Rokosovszki és Csernyakovszki csapatai egyre szűkebb térre szorították a Kelet-Porosországban védekező német erőket.

Miután Zsukov csapatainak előnyomulását a német ellenálláson kívül az Odera váratlanul megindult jégzajlása is késleltette, a hadseregpáncsnok a két szárny irányában szélesíti ki eddigi sikereit. Északi szárnya Stettin felé tör előre, míg déli szárnyán sikerül az Oderán szerzett hídfőt kitágítania.

Február 13-án Malinovszki és Tolbuchin csapatai Budapesten megtörik a védők utolsó ellenállását.

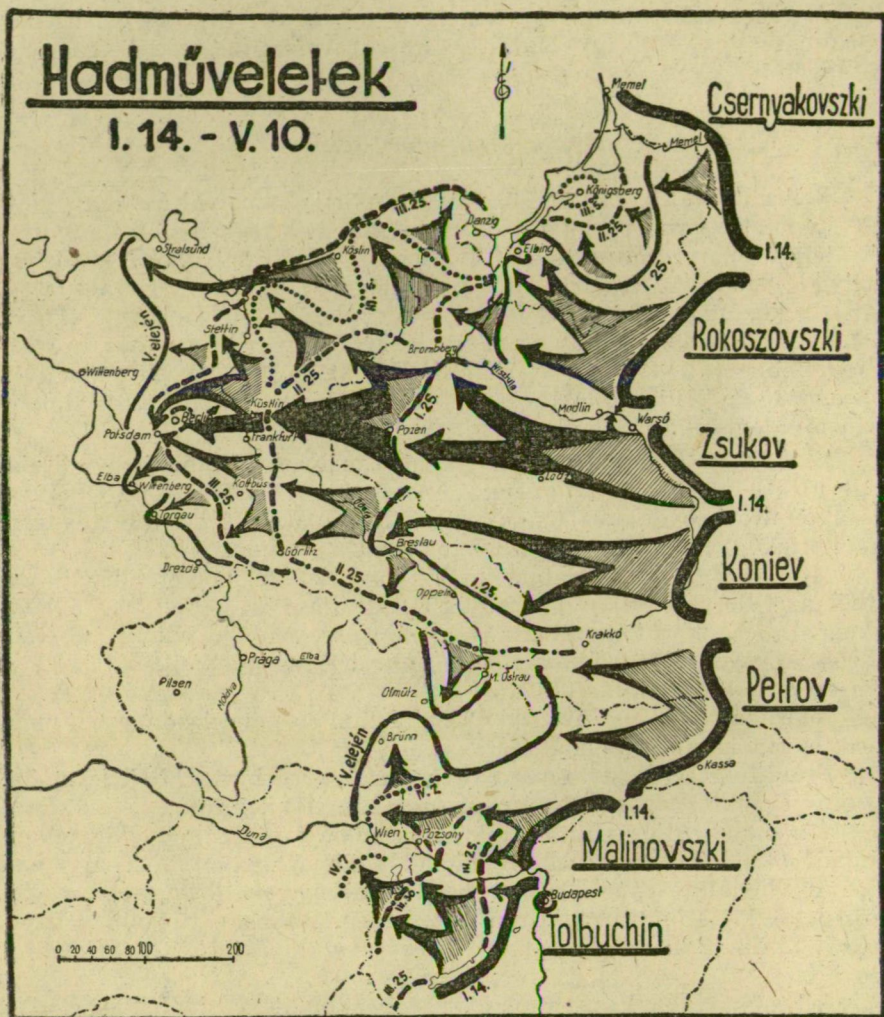
Frankfurt és Küstrin vonalán a harc egyre hevesebb jelleget ölt. Zsukov csapatai lépésről-lépésre nyomulnak előre, miután velük szemben a németek utolsó tartalékaik felhasználásával szünetnélküli ellentámadásokkal kísérleteznek. A támadás ütemét lassítja az arcvonal mögött ellenálló számos német helyőrség, melyek nagy orosz erőket kötnek le, így Königsberg, Graudenz, Posen, Bunzlau, Glogau és Breslau, valamint a kurlandi-zsák, mely egyre szűkülő területen még mindig kitart.

Február végén Konyev hadserege benyomul Breslauba és eléri a Neisse-folyót; északon pedig Rokosovszki marsall csapatai a Visztula nyugati partjára átkelve, a Keleti-tenger felé nyomulnak előre és Danzigot körülzárással fenyegetik.

Március 5-én Rokosovszki csapatai Koslinnál, Zsukov jobbszárnya pedig az Odera torkolata környékén eléri a Keleti-tengert, így két újabb zsák keletkezik, egy Danzignál és egy attól nyugatra. Ezáltal Zsukov főerőinek északi irányból való veszélyeztetettsége megszűnik.

Március első harmadában Zsukov csapatai hallatlanul nehéz harcokban kieroszakolják az áttörést az Oderán, elfoglalják a küstrini erődöt és 50 kilométerre állanak Berlintől.

Március második felében Malinovszki és Tolbuchin csapatai támadásba lendülnek és a német ellenállást megtörve, gyors ütemben haladnak előre Bécs irányába.

Március 30-án Königsberg esik, így a Kelet-Poroszországban körülzárt német erők teljes megsemmisítése befejeződik.

Április elején Tolbuchin és Malinovszki csapatai elfoglalják Bécset, Konyev marsall csapatai pedig átkelnek a Neisse-folyón.

Berlin elfoglalása.

Április harmadik harmadában Zsukov marsall csapatainak ellenállhatatlan nyomása megtöri a Berlintonl keletre védekező német erőket. Hitler fővárosa a szovjet tábori tüzérség lőtávolságába kerül. A szovjet

csapatok elérik a berlini körvasút vonalát. Egyidőben sikerül Stettintől délre átkelniük az Oderán. Minthogy időközben Konyev marsall jobbszárnya Frankfurtól délre újabb áttörést hajtott végre és gyors ütemben nyomult előre Potsdam irányába, Berlint immár kétoldali átkarolás fenyegeti.

Ugyanakkor Konyev marsall balszárnya már csak néhány kilométerre áll Drezdától, amely felé nyugatról Patton tábornok hadserege nyomul előre.

Április 24-én megkezdődik Berlin ostroma. A németek a körvasút vonalát hatalmas erődítménnyé építették ki. Zsukov csapatai a hadtörténelemben eddig soha nem látott tüzéségi tömegekkel, a légiő és a páncélos csapatok intenzív bevetése mellett támadnak. Egyidejűleg Zsukov és Konyev csapatai Potsdamnál egyesülve, bezárják a gyűrűt Berlin körül. Északon a Zsukov csapatait fekváltó Rokosovszki hadsereg elfoglalja Stettint és gyorsan nyomul előre az Oderától nyugatra, délen pedig Konyev marsall Torgaunál, az Elbe vonalán, felveszi az érintkezést a szövetséges hadseregekkel. Ezzel a német haderő két részre szakad.

Április végéig a nyugatról és keletről támadó erők érintkezési felülete az Elbe mentén egyre jobban kiszélesül. Ezalatt Berlinben súlyos utcai harcok tombolnak. A Vörös Hadsereg már a város középpontjában van, de a németek továbbra is elkéseredetten ellenállnak, miközben irtózatosszerű veszteségeket szenvednek. Az SS. alakulatok lakóházakban, a földalatti vasút alagútjaiban is harcolnak.

Délen, Bécs elfoglalása után, Malinovszki csapatai Brünn és Olmütz, Tolbuchin csapatai pedig Linz irányában nyomulnak előre. Petrov marsall hadserege, mely az összekötő kapocs volt Konyev déli szárnya és Malinovszki hadseregszertje között, a Kárpátok nehéz terepén lassan nyomul előre nyugati irányban. Északi szárnya, mely a Morva-kapuig terjed, Mährisch-Ostraut támadja.

Május 2-án Berlin parancsnokló tábornoka leteszi a fegyvert. A németek vesztesége több mint kétszázezer ember. Az ostrom utolsó három napján a Vörös Hadsereg százhetvenezer foglyot ejtett, köztük Rundstedt és Kleist marsallokat.

A német haderő összeomlása.

Május 4-én a németek az öngyilkosságot elkövetett Hitler irányelveihez híven, megegyezés megkísérlés között vélt ellentéteket kihasználni és felajánlják az egyoldalú fegyverletételt a nyugati hatalmak előtt, kérésüket azonban visszautasítják.

Május 6-án Petrov és Malinovszki csapatai Olmütznel egyesülnek.

Május 8-án Zsukov főhadiszállásán Berlinben a szövetségesek képviselőinek jelenlétében a német haderő megbízottai aláírják a feltétlen megadásról szóló okmányt. A végső győzelmet május 8-án 15 órakor egyidőben hirdetik ki Moszkvában, Párisban, Londonban és New-Yorkban.

Ezután már csak szórványos ellenállás folyik az elvágott, körülzárt német csapatok részéről. Május 10-e körül ez is befejeződik.

A német haderő, amely öt éven át rettegésben tartotta Európát, minden idők legsúlyosabb katonai vereségét szenvedte el. A Vörös Hadsereg diadalmas hadizászlója, mely 1943-ban Sztálingrádtól indult el győzelmes útjára, a berlini Reichstag épületén leng. A szabadságszerető népek szövetsége meghozta a győzelmet az európai fasizmus sötét erői felett.

A szovjetnép bámulatos kitartása, a több mint hétmillió hősi halott áldozata, a szovjetkatonák világgraszáló haditettei, a Szovjetunió vezérének zseniális hadvezetése, fegyvertársi együttműködésben a nyugati hatalmak népével és haderőivel megteremtették a világ számára a szabad élet és a demokratikus fejlődés alapfeltételeit.

Sólyom László

A TÁBORI TŰZÉRSÉG JELENTŐSÉGE ÉS ALKALMAZÁSA A KORSZERŰ HARCBAN

A második világháborúban alkalmazott páncélos és repülő tömegek által elért eredmények egyesekben felvetik azt a gondolatot, illetve kérdést, hogy a tüzérség a korszerű harcban megtartotta-e a multban képviselt jelentős szerepét, nem csökkentette, vagy nem tette-e akár feleslegessé a két fiatal fegyvernem megjelenése és rohamos fejlődése a gyalogság eddigi hűségét, de szerény segítőtársát.

Az első világháború alatt, amikor az állásharcba merevedett arcvonalat áttörésében a gyalogság egyedüli támasza a tüzérség volt és a szembenálló felek napokig tartó tüzérségi előkészítés segítségével igyekeztek az áttörést kierőszakolni, a tüzérség jelentősége vitathatatlán volt.

A második világháborúban a tüzérség szerepéről — eltekintve néhány különleges feladat megoldására szerkesztett tipustól — általában kevesebbet hallottunk. Ennek oka kétségtelenül az, hogy míg az első világháborúban még gyermekcipőbenjáró páncélosok és kisteljesítményű repülők a két világháború között óriási fejlődésen mentek keresztül, addig a tüzérség több évszázados fokozatos fejlődése folyamán nem mutatott ebben az időszakban olyan ugrásszerű változást.

Míg a páncélosok és repülők *támogató* feladata a korszerű háborúban kibővült és mindkét fegyvernem *hadászati* célok, illetve feladatok megoldásához is felnőtt, addig a tüzérség megmaradt eredeti „harászati” *támogató* feladata mellett.